

Pedagogisch beleidsplan gastouderopvang 't Kasteel

WWW.TKASTEEL.NL

info@tkasteel.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING	2
1. HET BIJENEN VAN VEILIGHEID, GEBORGENHEID EN VERTROUWEN	4
1.1. Veiligheid	4
1.2. Inrichting en huiselijke sfeer	4
1.3. Rust (ritme en structuur)	5
1.4. Aandacht voor ieder kind	5
1.4.1. Nieuwe kinderen	5
1.4.2. Broertjes en zusjes / Broers en zussen	6
1.4.3. Afscheid nemen van de opvang	6
1.5. Een open houding van de groep.	6
2. HET BEVORDEREN VAN DE ONTWIKKELINGSGBIEDEN BIJ KINDEREN	7
2.1. De lichamelijke ontwikkeling	7
2.1.1. Motorische ontwikkeling	7
2.1.2. Seksuele ontwikkeling	8
2.2. De sociale-emotionele ontwikkeling	8
2.3. De cognitieve ontwikkeling en creatieve ontwikkeling	8
2.4. De taalontwikkeling	9
2.5. De ontwikkeling van zelfredzaamheid en zelfstandigheid	10
3. HET OVERBRENGEN VAN WAARDEN EN NORMEN	11
3.1. Intermenselijke relaties en individualiteit	11
3.2. Multiculturele samenleving / diversiteit	12
3.2.1. Respect binnen een multiculturele samenleving	12
3.3. Respect: Samenleven / Samen verantwoordelijk	12
3.3.1. Respect voor elkaar	12
3.3.2. Respect voor jezelf en het eigen lichaam	13
3.3.3. Respect voor de leefomgeving en materiële zaken	13
4. HET SCHEPPEN VAN ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VOOR KINDEREN	14
4.1. Het bieden van sensitieve responsiviteit ofwel emotionele ondersteuning.	14
4.2. Kinderen informeren en uitleg geven	15
4.3. Het stimuleren van de ontwikkeling	15
4.4. Het begeleiden van interacties in en op de groep	16
4.4.1. Coöperatief spel	16
4.5. Het geven van leiding en het bieden van structuur	16
4.6. Respecteren van de autonomie	17
BIJLAGE – Richtlijnen voor de gastouderopvang	18
BIJLAGE – Verduidelijking Antroposofie als inspiratiebron	19
BIJLAGE – Huiselijke sfeer	21
BIJLAGE – Uitgangspunten wennen	22
BIJLAGE – Lichamelijke ontwikkeling	23
BIJLAGE – Seksuele ontwikkeling	25
BIJLAGE – Regels gastouders 't Kasteel	27
BIJLAGE – Het overbrengen van normen en waarden	28

INLEIDING

Voor je ligt het pedagogisch beleid van Kinderopvang 't Kasteel. Onze pedagogische visie is geïnspireerd op de antroposofische pedagogiek. Wij behandelen ieder kind met respect en laten het in zijn waarde.

VISIE 't Kasteel

't Kasteel wil opvang bieden waar kinderen als zij later ouder/groter zijn van zeggen zo'n opvang gun ik mijn eigen kinderen ook. Tijdens de opvang heb ik dingen gedaan, vriendschappen aangegaan, ervaringen opgedaan die ik als kind en als mens nooit had willen missen.

Daarnaast wil 't Kasteel opvang bieden waar het kind in zijn waarde wordt gelaten. Waar wordt erkend dat ieder kind uniek is. Waar geen druk wordt uitgeoefend om te worden als de rest.

Bovendien wil 't Kasteel kinderen bijzondere ervaringen laten opdoen in het samenzijn met andere kinderen en volwassenen. Ervaringen die buiten het geijkte kader liggen en die kinderen inspireren en op een positieve manier vormen.

We laten kinderen op 't Kasteel in hun eigen kracht staan en proberen hun gevoel van eigenwaarde mee te geven en om in zichzelf te geloven.

Kernwaarden

- Kwaliteit
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid
- Eigenheid van het individu
- Kritisch als het gaat om regels (gebaande paden)
- Open voor anderen (respect voor elkaar)

Onze missie is

't Kasteel biedt een *unieke* sociale speel- en leeromgeving met ruimte voor het individuele kind

Ons pedagogisch beleid is gebaseerd op onze visie, missie en kernwaarden.

Het is van belang dat ieder kind zichzelf kan zijn en bij de gastouder wordt gewaardeerd om wie het is. Ons streven is ieder kind tot zijn recht te laten komen, en individueel te ondersteunen en begeleiden in zijn ontwikkeling. Er is aandacht voor het individuele kind.

Dit houdt in dat er weinig moet en er veel mag, binnen de mogelijkheden en afgesproken grenzen van het kind en de gastouder (of 't Kasteel).

De omgeving van waaruit kinderen hun wereld gaan ontdekken, dient voldoende veiligheid, geborgenheid en vertrouwen te garanderen. Deze omgeving willen wij creëren door met vertrouwde, professionele gastouders te werken. Dit stelt ook eisen aan de inrichting van de ruimtes. Het is belangrijk dat de ruimtes kinderen veiligheid en overzichtelijkheid bieden, maar tegelijkertijd ook genoeg uitdagingen.

't Kasteel wil een aantrekkelijke speel- en ontwikkelomgeving voor de kinderen creëren. In deze vertrouwde omgeving begeleidt de gastouder in samenspraak met de ouders, de kinderen in hun ontwikkeling naar zelfstandige, evenwichtige en sociaal voelende mensen.

Spelen is voor kinderen een sociale oefening, waarin ze andere kinderen ontmoeten. Spelen is doen en leren. Spelen is leven en scheppen. Spelen is bewegen, sociaal contact maken en grenzen leren kennen (ervaren).

Het uitgangspunt bij 't Kasteel is om ieder kind met respect te behandelen en in zijn waarde te laten. 't Kasteel biedt inclusieve opvang, waar mogelijk en passend bij de mogelijkheden van de gastouder.

Om kinderen te begeleiden in hun ontwikkeling is samenwerking nodig. Samenwerking met de gastouders en van de gastouders met ouders en eventuele andere instanties. De gastouder wordt hierin ondersteund door het gastouderbureau, de aandachtsfunctionaris en de zorgcoördinator van 't Kasteel.

Kinderen worden in hun ontwikkeling gevoed door de omgeving waar zij deel van uitmaken: thuis, familie, peuterspeelzaal, kinderopvang, school enzovoorts. 't Kasteel hecht waarde aan duurzame relaties met haar omgeving, alleen op deze manier kan het kind optimaal tot ontplooiing komen en zijn eigen levensweg bewandelen.

Ons pedagogisch beleid raakt veel andere aspecten van de opvang van kinderen. Om het pedagogisch beleid in te kaderen, worden deze aspecten hier niet verder beschreven. Wij verwijzen naar de betreffende documenten voor meer informatie:

- Vragenlijst niet-samenwonende ouders;
- Protocol Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag;
- Methodiek Risico-inventarisatie, Veiligheid & Gezondheid gastouderopvang, waarin de grote en kleine risico's beschreven zijn;
- Zorgbeleid, Kinderen met extra zorgbehoeften.

Uiteraard hanteert 't Kasteel de regels uit de wet Kinderopvang als het gaat om de maximale opvang van het aantal kinderen per gastouder en de eisen die aan het opvangadres worden gesteld, zie de Bijlage – Richtlijnen voor de opvang.

Dit pedagogisch beleid wordt verder besproken in de volgende hoofdstukken:

- Het bieden van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen;
- Het bevorderen van de ontwikkelingsgebieden bij kinderen;
- Het overbrengen van waarden en normen;
- Het scheppen van ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen.

Deze versie van het pedagogisch beleid is bedoeld voor iedereen, die geïnteresseerd is in de visie van 't Kasteel.

1. HET BIEDEN VAN VEILIGHEID, GEBORGENHEID EN VERTROUWEN

De wet Kinderopvang stelt als doel: “het bieden van een gevoel van veiligheid”. Kinderopvang 't Kasteel geeft hier invulling aan op de volgende wijze:

- **De omgeving** van waaruit kinderen hun wereld spelenderwijs gaan ontdekken, dient voldoende veiligheid, geborgenheid en vertrouwen te garanderen voor alle kinderen. Zo kunnen kinderen vanuit een veilige basis op ontdekking gaan. Om die reden wordt er zo veel mogelijk gewerkt met een vaste dagindeling, vaste regels.
- **De locatie waar de gastouderopvang plaatsvindt** is ingericht om het kind nieuwsgierig te maken, te prikkelen om nieuwe dingen uit te proberen. De inrichting van de binnenruimte is uitnodigend ingericht. Bij de gastouder ligt speelgoed en materiaal binnen handbereik. De (aanwezige) buitenruimte biedt voldoende bewegingsvrijheid.
- Met **de houding van de gastouder**, de inrichting van de ruimte, de speelgoedkeuze en een vaste dagindeling wordt een geborgen en prettige sfeer gecreëerd. 't Kasteel hoopt dat kinderen hierdoor met plezier gebruik maken van de gastouderopvang.

Onze focus bij het bieden van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen aan kinderen, ligt op:

1. Veiligheid;
2. Inrichting en huiselijke sfeer;
3. Rust (ritme en structuur);
4. Aandacht voor ieder kind;
5. Een open houding van de groep;
6. Vertrouwde begeleiding.

In subhoofdstuk 1.1 tot en met 1.5 wordt verder beschreven hoe 't Kasteel omgaat met het bieden van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen.

1.1. Veiligheid

Fysieke veiligheid wordt geborgd door de normen waaraan de kinderopvang zich landelijk moet houden, de zogenaamde kwaliteitsregels, onder andere per opvanglocatie vastgelegd in een risico inventarisatie (RIE). De RIE wordt minimaal jaarlijks opnieuw uitgevoerd, of vaker wanneer daar aanleiding toe is.

Om kinderen begeleid op ontdekking te laten gaan, gelden er afspraken per leeftijdscategorie, eventueel aangevuld met individuele afspraken per kind.

Iedere gastouder is in het bezit van een diploma 'EHBO bij Kinderongevallen'. Jaarlijks of tweejaarlijks wordt door de gastouder aan een herhalingsbijeenkomst deelgenomen, afhankelijk van de geldigheidsduur van het certificaat. Op de locatie is altijd een verbandtrommel (met complete inhoud) aanwezig en bij uitstapjes gaat een reisverbandtrommel mee.

Emotionele veiligheid wordt geboden door te werken met de vaste gastouder en een vaste vervangende gastouder, wanneer dat nodig is.

1.2. Inrichting en huiselijke sfeer

Een huiselijke sfeer wordt gecreëerd door in de inrichting gebruik te maken van een warme sfeer dit kan gecreëerd worden door knusse hoekjes en het gebruik van natuurlijke (speel)materialen, zoals bijvoorbeeld hout. De materialen nodigen kinderen uit om hier zelf mee aan de slag te gaan, zoals houten blokken, constructiemateriaal, dekens, kussens en knuffels en de (eventuele) aanwezige buitenruimte met buitenspeelmateriaal.

De aangeboden materialen sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen. 't Kasteel hecht aan duurzaamheid, boven modegevoelig speelgoed. Materialen waar kinderen voor langere tijd plezier aan beleven.

1.3 Rust (ritme en structuur)

Algehele rust is bijna niet mogelijk!

Fysieke rust kan worden bereikt door drukke kinderen te scheiden van de niet drukke kinderen. Dit kan door plekken te benoemen waar kinderen zich fysiek mogen uitleven. Dit zal veelal in de buitenruimte zijn. En door hoeken te benoemen waar kinderen rustig (en met aandacht) hun activiteit kunnen uitvoeren. Rustmomenten kunnen worden gecreëerd door rustige activiteiten aan te bieden, zoals een boek voorlezen, knutselen of kleuren.

De buitenruimte of een speeltuin lenen zich goed voor druk én rustig spelen.

Er wordt naar gestreefd om het kind de mogelijkheid te bieden een balans te vinden tussen zijn eigen binnenwereld en de buitenwereld om hem heen.

In het algemeen wordt er door de gastouder een vaste dagindeling gehanteerd. Deze structuur geeft kinderen een rustig gevoel; je weet wat je kunt verwachten. Binnen deze vaste dagindeling stelt de gastouder zich flexibel op; inspelen op het moment en op wat er voor de kinderen speelt is van groot belang.

1.4 Aandacht voor ieder kind

Vanaf het moment dat het kind binnenkomt is er aandacht voor het individuele kind. De gastouder begroet ieder kind bij binnenkomst. Dit varieert van een aai over de bol tot een gesprekje over wat er op dat moment speelt in het leven van het kind. Uitgelezen momenten hiervoor zijn tijdens het verschonen van het kind, het naar bed brengen van het kind of het ophalen van school, tijdens het eten, of tijdens een (knutsel)activiteit. Aan tafel is er heel bewust ruimte voor de verhalen van de (oudere) kinderen.

Ook wordt er aan het einde van de dag afscheid genomen van het kind, wanneer het naar huis gaat.

Elk kind heeft wel eens een moment dat het (wat) extra aandacht nodig heeft van de gastouder. Denk hierbij aan een vervelende gebeurtenis of leuke gebeurtenis thuis die gedeeld moet worden en indruk heeft gemaakt; een geschaafde knie die pijn doet, een verjaardag van oma of gewoon even een knuffel willen. De gastouder probeert dit zo goed mogelijk aan te voelen en zullen een moment creëren waarin er juist ruimte is voor het kind.

1.4.1 Nieuwe kinderen

't Kasteel realiseert zich dat er voor de nieuwe kinderen in de opvang veel verandert: dat in hun veelal jonge leventje grote veranderingen optreden: een nieuwe opvang.

Kinderen die nieuw zijn bij de gastouder hebben recht op extra aandacht en begeleiding gedurende de eerste periode dat zij deel uitmaken van de groep. Het is in het belang van het kind, de ouder en de gastouder dat een nieuw kind zich zo snel mogelijk op zijn gemak en vertrouwd/thuis voelt bij de gastouder

't Kasteel heeft onderstaande uitgangspunten geformuleerd met betrekking tot het wennen van nieuwe kinderen:

- Nieuwe kinderen leren zo snel mogelijk de regels en dagindeling. Ze worden hierin ondersteund door de gastouder;
- We benaderen nieuwe kinderen als individu (niet als broertje of zusje van);

- We vinden de omgang met ouders van nieuwe kinderen belangrijk, een intakegesprek is verplicht, ook voor gezinnen die al bekend zijn bij de gastouder.

Zie bijlage Uitgangspunten voor het wennen.

1.4.2 Broertjes en zusjes / Broers en zussen

't Kasteel heeft geen beleid over de omgang tussen/met broertjes en zusjes en broers en zussen. Wanneer wij constateren dat door de omgang tussen broertjes en zusjes/broers en zussen de ontwikkeling van een kind in gevaar komt, dan zal dit worden besproken met de ouders.

Wij vinden het belangrijk dat ieder kind genoeg 'bewegings-'vrijheid heeft, en het zal om die reden af en toe zinvol zijn om broertjes en zusjes gescheiden te laten spelen.

1.4.3 Afscheid nemen van de opvang

Aan het einde van de dag wordt met aandacht afscheid genomen van het kind, wanneer het wordt opgehaald.

Wanneer de opvang wordt beëindigd is er aandacht voor het vertrek van het kind van de gastouderopvang. De kinderen en de gastouder zullen altijd afscheid nemen van het kind. Veelal zal dit zijn wanneer het kind vier jaar oud is en naar de basisschool gaat, en in sommige gevallen wanneer het kind naar de middelbare school gaat.

1.5 Een open houding van de groep

De gastouder kan vanuit een professionele achtergrond de kinderen observeren en inspelen op groepsprocessen. Gastouder(s) geven het goede voorbeeld in hun 'doen' als wel in hun groeiproces. Met name bij jongere kinderen maken de boodschappen in gedrag en houding van de gastouder diepe indruk, meer nog dan wat letterlijk gezegd wordt. Kinderen leren door nabootsen.

Echte groepsmomenten zijn samen eten, samen een verjaardag vieren, en samen (buiten)spelen of bouwen.

1.5.1 Nabootsing

De eerste zeven jaar is de (volwassen) verzorger een voorbeeld voor kinderen. Kinderen zijn in deze periode het meest afhankelijk van verzorging, liefde en warmte. Jonge kinderen zijn erg open en nemen veel waar uit de omgeving. Nabootsing is een belangrijk hulpmiddel voor groei en ontwikkeling van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Iedereen kent het nabootsend spel van kinderen. Het kind is voortdurend bezig volwassenen observeren en te imiteren. Dat is te zien in zijn spel. Of dit nu 'vadertje en moedertje', 'dokter' of 'schooltje' is, hij leert het te begrijpen door de verschillende rollen te beleven in zijn spel.

De gastouder heeft een belangrijke voorbeeldfunctie. Als kinderen worden betrokken bij huishoudelijke taken, zal het kind mee willen doen. Het is hierbij belangrijk dat de gastouder zich verplaatst in het niveau van het kind, zodat hij het karweitje op zijn eigen manier kan doen en wordt voorkomen dat hij iets, in ons ogen, niet 'goed' doet.

Taal ontwikkelt zich door nabootsing.

2. HET BEVORDEREN VAN DE ONTWIKKELINGSGBIEDEN BIJ KINDEREN

't Kasteel kiest ervoor om de onderstaande twee pedagogische basisdoelen vanuit de Wet Kinderopvang in dit hoofdstuk te beschrijven:

- “het bevorderen van de persoonlijke competentie”;
- “het bevorderen van de sociale competentie”;

Bij beide competenties gaat het vooral over de ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen. 't Kasteel wil kinderen in de ontwikkeling, ondersteunen, stimuleren en helpen. Belangrijk is dat hiervoor ruimte wordt geboden. Ruimte voor wat het kind wil kunnen, ruimte voor het dragen van eigen verantwoordelijkheden. Wanneer het kind positief wordt gestimuleerd, draagt dat bij aan het zelfvertrouwen van het kind.

Gedurende de baby-, peuter- en basisschoolperiode is een kind voortdurend in ontwikkeling binnen diverse ontwikkelingsgebieden. 't Kasteel maakt in het pedagogisch handelen onderscheidt tussen de volgende ontwikkelingsgebieden:

1. De lichamelijke ontwikkeling;
2. De sociaal-emotionele ontwikkeling;
3. De verstandelijke en creatieve ontwikkeling;
4. De taalontwikkeling¹;
5. De ontwikkeling van zelfredzaamheid en zelfstandigheid.

2.1 De lichamelijke ontwikkeling

De lichamelijke ontwikkeling gaat over lichaamsbeheersing. Het kind groeit in de lengte: ledematen worden groter. De lichaamshouding verandert en de lichaamskracht neemt toe. Deze groei maakt allerlei nieuwe bewegingen mogelijk.

De lichamelijke ontwikkeling die een kind de eerste twee jaar na zijn geboorte doormaakt is spectaculair.

2.1.1 Motorische ontwikkeling

In de eerste twee jaar leert het kind kruipen, daarna staan en vervolgens lopen. Hij kan dan gaan en staan waar hij wil. Ook leert het kind in deze periode zijn lichaam steeds meer te beheersen, waardoor het ook de kleinere bewegingen zelf eigen maakt, zoals het pakken van een speelgoed(je), zelf eten en later zonder knoeien eten.

Door te spelen kan een kind zich tal van motorische ontwikkelingen eigen maken. Speelgoed en materiaal dat op de leeftijd en interesses van het kind is afgestemd is voorhanden en kan veelal zelf worden gepakt, mits dit verantwoord is.

Een belangrijke voorwaarde voor het samen spelen, is een goede grove en fijne motoriek. Kunnen meedoen met motorische spelletjes, zoals rennen en balspelen zijn belangrijk in het sociale contact. Kinderen, die minder motorisch vaardig zijn, kunnen gemakkelijk worden buitengesloten door andere kinderen of zichzelf buiten sluiten. Het stimuleren van de lichamelijke (motorische) ontwikkeling is om die reden erg belangrijk.²

Het is belangrijk dat kinderen zich fysiek kunnen uitleven. Daarom is er bij 't Kasteel veel aandacht voor buitenspelen. Het streven is om iedere dag een langere periode echt buiten te zijn.

Er worden materialen en activiteiten aangeboden die passend zijn bij de ontwikkeling en interesses van het kind of de groep. Er wordt ingespeeld op de seizoenen en op wat de kinderen zelf bezighoudt, waardoor er

¹ De taalontwikkeling en cognitieve ontwikkeling zijn nauw verwant. 't Kasteel hecht waarde aan de taalontwikkeling van kinderen, waardoor dit apart wordt beschreven.

² Geciteerd uit: *Pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar*, Liesbeth Schreuder e.a., Reed Business, 2011.

een balans ontstaat tussen vrij spel, wat gestimuleerd en ondersteund wordt, en georganiseerde activiteiten.

2.1.2 Natuurbeleving – het kind en de natuur

Voor het jonge kind zit de natuur vol verrassingen: de kracht van de wind, de zon die opkomt, het zien van bloemen die groeien, bladeren die uit de bomen dwarrelen.

De natuur is een bron van schatten voor het kind. Het kind kan buiten materialen ontdekken en verzamelen om mee te spelen, waarbij het kind zowel zijn fijne als grove motoriek gebruikt en/of leert gebruiken.

2.1.3 Seksuele ontwikkeling

Kinderen hebben het recht zich seksueel te ontwikkelen. We hebben respect voor hun nieuwsgierigheid op het gebied van seksualiteit, passend bij hun leeftijd. Peuters beginnen zich te beseffen tot welke sekse ze behoren (“ik word net als mama of ik word net als papa”). Gedurende de basisschooltijd verandert het lichaam en het geestelijk besef van het kind. Tevens gaan ze nadenken over hun relaties met elkaar en over de liefde. Dit is onderdeel van hun ontwikkeling en het hoort erbij. Bij de gastouder zijn seksualiteit en het eigen lichaam bespreekbaar wanneer de kinderen met vragen of problemen komen³.

Lichaamsdelen worden bij hun naam benoemd worden, zodat er op een duidelijke manier over sekse verschillen en seksualiteit gesproken kan worden.

2.2 De sociale-emotionele ontwikkeling

Bij de sociaal- emotionele ontwikkeling leren kinderen om zich te verplaatsen in een ander (empathie). Worden de concepten als pijn of troosten duidelijk en krijgen deze meer vorm en inhoud. Deze ontwikkeling loopt door de andere ontwikkelingen heen en ontwikkelt zich ook mee met het ouder wordende kind.

Een baby is georiënteerd en afhankelijk van volwassenen. Om zelfstandig te kunnen worden, moet het zich eerst kunnen hechten aan een beperkt aantal volwassenen. Vervolgens leert het kind volwassenen na te bootsen, wat in het rollenspel duidelijk naar voren komt. Vanaf het vierde levensjaar kan het kind ook ruimte geven aan wat voor een ander prettig is.

Daarnaast leren kinderen impulsen te beheersen (agressie, driften). Ook krijgt het kind gedurende zijn ontwikkeling op sociaal -emotioneel vlak meer overzicht en inzicht over zijn omgeving en de mensen om hem heen, waarbij op den duur vriendschappen en sociale acceptatie steeds belangrijker worden voor het kind. Het kind wordt zelfbewust en wil graag voldoen aan de normen en waarden van een groep. Belangrijk hierin is dat het kind zijn autonomie behoudt.

2.3 De cognitieve ontwikkeling en creatieve ontwikkeling

Speelgoed en of spelen levert een belangrijke bijdrage aan het kind-zijn. Al het spel van een kind maakt deel uit van een leerproces.

Om zijn verbeelding de ruimte te geven, heeft het kind slechts simpele dingen nodig om mee te kunnen spelen. Het kind gebruikt zijn spontaniteit en nieuwsgierigheid bij alles wat hij onderzoekt en waar hij mee speelt. Het is daarom van wezenlijk belang om hem de vrijheid te geven om deze spontaniteit te ontwikkelen maar het kind ook ruimte te bieden voor zijn/haar nieuwsgierigheid. Veel kinderen worden

³ 't Kasteel is zich bewust van de complexiteit van dit onderwerp, en dat het ook de LHBTIQ-gemeenschap omvat/betreft.

onweerstaanbaar aangetrokken tot alles waar ze iets mee kunnen doen. Er wordt naar gestreefd om knutselactiviteiten aan te bieden die de fantasie van de kinderen aanspreken en voldoende uitdaging bieden. GOB 't Kasteel vindt het belangrijk dat de gastouder diverse materialen voorhanden hebben die de kinderen kunnen gebruiken.

De cognitieve en creatieve ontwikkeling verloopt in fases en deze hoeft niet parallel te lopen.

De eerste twee jaar leert het kind de wereld om zich heen te kennen door zijn zintuigen te gebruiken. Zo rond het derde levensjaar zal het kind het concept tijd begrijpen.

Kinderen in de peuter- en kleuterleeftijd stellen veel vragen om zo de wereld om hen heen beter te leren begrijpen. Wanneer kinderen in deze leeftijdsfase iets niet begrijpen wordt dit veelal opgevuld met hun fantasie. Creatieve activiteiten die een beroep doen op de fantasie zijn voor deze leeftijdsgroep leuk en passend. Water, zand en klei bieden veel mogelijkheden voor de creativiteit van een kind. Nabootsing is in deze leeftijdsfase een belangrijk hulpmiddel voor groei en ontwikkeling. De gastouder heeft hierin een belangrijke voorbeeldfunctie.

Vanaf 7 jaar is er een omslagpunt in de verstandelijke ontwikkeling. Kinderen kunnen zich beter concentreren, beter onthouden en hun aandacht ergens bij houden. Ze leren elke dag nieuwe dingen. Dit zijn allemaal vaardigheden die op school erg belangrijk zijn, maar ook in het dagelijks leven. Op deze leeftijd kunnen er veel vragen komen over het hoe en waarom achter iets. Ook interesseren de kinderen zich steeds meer in 'grote mensen onderwerpen' zoals oorlog of seksualiteit.

De 9-13 jarigen krijgen specifieke interessepatronen. Het ene kind is geïnteresseerd in dieren, weer een ander in monsters, enzovoorts. Daarnaast gaan deze kinderen kritische vragen stellen die bijvoorbeeld vergelijkend van aard zijn (waarom hebben kinderen in arme landen geen eten en ik wel?). De kinderen kunnen zich erg druk maken over onrecht.

2.4 De taalontwikkeling

De cognitieve ontwikkeling en de taalontwikkeling is nauw met elkaar verweven, zodat ze altijd in samenhang kunnen worden gezien. Mensen denken in taal, wat al vroeg tot uiting komt bij jonge kinderen, door het stellen van waarom-vragen.

Het taalvermogen blijft een heel leven groeien. Met name de peuter- en kleuterleeftijd zijn erg belangrijk in de taalontwikkeling. Gedurende de basisschoolleeftijd leren de meeste kinderen zich steeds beter uit te drukken.

Bij de gastouder wordt er met de kinderen Nederlands gesproken en is de Nederlandse taal steeds het uitgangspunt. Er wordt rekening gehouden met anderstaligen, taalniveau en taalachterstand. Bij deze kinderen kan de taalontwikkeling anders verlopen. Het uitgangspunt is om ieder kind, die mogelijk een achterstand heeft in de taalontwikkeling, te helpen zich te uiten. Zich kenbaar te maken in zijn wensen en behoeften, ook al is het kind minder vaardig in het zich verbaal uit te drukken.

De gastouder heeft een voorbeeldfunctie naar de kinderen en houdt rekening dat de taal en uitdrukkingsvaardigheid correct en passend is bij de leeftijdsfase van het kind.

Het gebruik van schuttingstaal en vloeken wordt ontmoedigd en is aanleiding voor een gesprek met het kind. In dit gesprek wordt informatie gegeven aan het kind over de betekenis van de woorden en de reden(en) waarom sommige woorden als kwetsend of beledigend worden ervaren.

Door de gastouder wordt regelmatig voorgelezen, omdat:

- het bijdraagt aan de taalontwikkeling van een kind. Kinderen leren bijvoorbeeld nieuwe woorden of leren over een correcte zinsopbouw en de opbouw van een verhaal (begin, midden, eind);

- kinderen leren luisteren en hun aandacht te richten op een activiteit. Er wordt een beroep gedaan op de concentratie van de kinderen;
- het (voor)lezen stimuleert de fantasie en de algemene ontwikkeling van kinderen;
- het biedt huiselijkheid en geborgenheid en kan rust brengen op drukke momenten;
- aan de hand van een boek een bepaald thema kan worden besproken.

Ook samen liedjes zingen is goed voor de taalontwikkeling.

2.5 De ontwikkeling van zelfredzaamheid en zelfstandigheid

Om kinderen zich te laten ontwikkelen tot zelfstandige individuen, is het belangrijk hen te stimuleren zelf dingen te ondernemen. Kinderen groeien op tot zelfstandige en zelfredzame individuen die zich staande dienen te houden in de samenleving. 'De gastouder begeleidt het kind in de geleidelijke ontwikkeling in en naar deze zelfstandigheid.

Loslaten is belangrijk voor de ontwikkeling van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Door kinderen zelf keuzes te laten maken, door ze zelf ruzies op te laten lossen, zelf een activiteit te laten ondernemen of door ze deelgenoot te maken van jouw gedachten of afwegingen leren ze een bepaalde mate van zelfstandigheid die vormend voor hen kan zijn.

Kinderen worden naarmate ze ouder worden mondiger, zelfstandiger en verlangen naar meer verantwoordelijkheid. Er wordt steeds een balans gezocht tussen loslaten en ondersteuning nodig hebben en bieden. Zelfstandigheid en zelfredzaamheid zijn leeftijd- en context gebonden. Dat wil zeggen: dat een bepaalde mate van zelfstandigheid en zelfredzaamheid toepasbaar is bij een bepaalde leeftijd en passend is bij een situatie.

Zo kunnen de (oudere) kinderen betrokken worden bij huishoudelijke taken die de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid stimuleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het helpen dekken van de tafel, wanneer er gegeten gaat worden en het afruimen van de tafel na het eten.

Een drukke verkeersomgeving is een contextvoorbeeld waarbij zelfstandigheid en zelfredzaamheid minder geschikt is om te oefenen en vooral afhankelijk is van de leeftijd van het kind als van het verantwoordelijkheidsgevoel van het kind.

In de zoektocht naar een goede balans binnen de zelfstandigheid en zelfredzaamheid houdt de gastouder rekening met de ontwikkelingsfases van het kind. In samenspraak met de ouders wordt er gekeken naar de mate van zelfstandigheid en zelfredzaamheid van het kind. Belangrijk in de ontwikkeling naar meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid is dat de gastouder sensitief is voor wat het kind laat zien, aangeeft en mogelijk al kan. Bij elk stap naar meer zelfredzaamheid biedt de gastouder, daar waar nodig, begeleiding aan en worden de afspraken rondom zelfstandigheid vastgelegd. Deze afspraken voor het oudere kind, kunnen worden vastgelegd in het zelfstandigheidsformulier, welke te vinden is in Portabase.

3. HET OVERBRENGEN VAN WAARDEN EN NORMEN

't Kasteel vindt dat een kind moet leren omgaan met normen en waarden en de sociale regels die in onze samenleving gelden. Kinderen worden geholpen zelfstandig te worden, verantwoordelijkheden te dragen en te het onderscheid te leren wat goed en kwaad is.

De wet Kinderopvang stelt als doel: “het aanbieden van waarden, normen en regels”. Kinderopvang 't Kasteel geeft hier invulling aan op de volgende wijze:

De gastouder is zich bewust van haar voorbeeldfunctie. Door als gastouder zelf jouw huisregels na te leven geef je het goede voorbeeld van normen en waarden: regels leg je niet zomaar naast je neer. Bewustzijn van kinderen voor de regels en afspraken thuis en in de maatschappij, en ook de reflectie daarop en de discussie daarover is belangrijk.

Het gebruik van schuttingtaal en vloeken wordt door 't Kasteel afgekeurd.

Ook kennis van diverse culturen hoort bij waarden en normen: tradities, feesten, rituelen, kledingcodes, gewoontes in de samenleving.

De gastouder vangt kinderen van diverse ouders op, waardoor kinderen in aanraking komen met kinderen met andere sociale achtergronden, met andere gewoontes en andere normen en waarden. De gastouder opvang is niet alleen een verbreding van de thuissituatie maar ook kan ook een plek zijn waar je kennismakt en in aanraking komt met de diversiteit in onze samenleving.

Onze focus bij het overbrengen van waarden en normen aan kinderen, ligt op:

1. Intermenselijke relaties en individualiteit;
2. Multiculturele samenleving en diversiteit;
3. Respect: Samen leven / Samen verantwoordelijk / leefomgeving / materialen.

In subhoofdstuk 3.1 tot en met 3.3 wordt verder beschreven hoe 't Kasteel omgaat met het overbrengen van waarden en normen op deze gebieden.

3.1 Intermenselijke relaties en individualiteit

De kinderen maken bij de gastouder onderdeel uit van een groep, zoals zij hun hele leven deel uit zullen maken van diverse groepen. Het is daarom belangrijk dat een kind zich kan redden in een groep en de signalen van de groep goed leert op te pikken. Het kind dat eerst alleen speelt, dan naast het andere kind speelt en vervolgens samen speelt met het andere kind, leert zo geleidelijk de impact van zijn gedrag op de ander en de groep.

Ieder kind is uniek, maar ieder kind maakt ook onderdeel uit van een groep. Dit is een spanningsveld, maar ook een uitdaging. Hoe wordt ieder individueel kind voldoende ondersteund in zijn eigen capaciteiten, zonder dat dit ten koste gaat van de andere kinderen en van zichzelf? De gastouder maakt hierin (eventueel in overleg) de uiteindelijke afweging, waarbij steeds voorop staat dat kinderen individuen zijn die het recht hebben om over veel zaken zelf te beslissen. Er worden duidelijke afspraken gemaakt met de kinderen binnen welke grenzen zij zich kunnen uiten.

De gastouder stimuleert kinderen in de ontwikkeling van hun vaardigheden, prikkelen hun nieuwsgierigheid en dagen de kinderen uit om iets nieuws uit te proberen.

Ieder kind wil zichzelf worden, maar ook net als de anderen zijn. Wij willen een klimaat scheppen waarin er ruimte is voor ieder kind.

3.2 Multiculturele samenleving / diversiteit

Op 't Kasteel wordt waarde gehecht aan het creëren van een wij-gevoel, waarin er ruimte is voor alle culturen, achtergronden, leef- en opvoedingsstijlen, religie, sociaal milieu, beroep of opleiding. Met andere woorden: er is ruimte voor diversiteit op verschillende gebieden.

De Nederlandse samenleving kenmerkt zich als een multiculturele samenleving. De gastouder kan op velerlei manieren de kinderen kennis laten maken met andere culturen middels gebruiken, feesten, liedjes, passend bij de leeftijden van de groep.

3.2.1 Respect binnen een multiculturele samenleving

't Kasteel is onderdeel van de multiculturele samenleving en in die hoedanigheid geeft 't Kasteel daar uiting aan. De gastouders houden rekening met de culturele achtergrond van de opgevangen kinderen. Op deze manier worden kinderen zich er bewust van dat er verschillende soorten gewoonten (uit verschillende culturen) zijn. Door de bewuste inzet van (bepaalde) multiculturele activiteiten, is er aandacht voor andere culturen en maken de kinderen kennis met diversiteit.

Een aantal (jaar)feesten viert de gastouder ieder jaar, waarbij het samenzijn centraal staat. De gastouder bepaalt zelf welke feesten worden gevierd en hoe dit wordt vormgegeven.

3.3 Respect: Samenleven / Samen verantwoordelijk

Respect vormt de kern van een morele instelling, respect voor onszelf, voor anderen, voor alle vormen van leven en de omgeving waarin wij leven en materiële zaken.

Respect voor onszelf betekent dat we ons eigen leven en onze eigen persoon als waardevol beschouwen.

Respect voor anderen betekent dat we ieder individu als een waardevol individu beschouwen, dat we een ander in zijn waarde laten en een ander dezelfde rechten toekennen als onszelf.

De omgang met leeftijdgenoten is van grote betekenis voor een kind. In een groep met leeftijdsgenoten kan een kind zijn eigen krachten, talenten en kwaliteiten leren kennen. Het kind leert zelf initiatieven te nemen of zich te voegen naar de initiatieven van anderen. Het leert om te gaan met (spel)regels. Het ondergaan van de belevingen die aan allerlei soorten spel verbonden zijn, het gezamenlijk op avontuur gaan, al is het maar in de vorm van de omgeving verkennen vinden wij van grote betekenis voor zelfkennis en voor de kennis van anderen.

't Kasteel vindt het belangrijk om het kind te leren initiatief te nemen, en verantwoordelijkheid te nemen voor zijn eigen (sociale) gedrag en dat van de hele groep en de gevolgen van het gedrag op anderen.

3.3.1 Respect voor elkaar

't Kasteel hecht aan wederzijds respect. Respect voor de kinderen, respect voor hun ouders en respect voor de gastouder(s).

Een belangrijke regel is dat er niet wordt geschreeuwd, wanneer er met elkaar wordt gepraat. Ook wordt er niet gescholden, gepest, geschopt of geslagen.

Het pesten (maar ook onder andere buitensluiten, intimideren en negeren) van een kind mag niet! De gastouder zal daarom altijd in gesprek gaan met het gepeste kind en de pester om het pesten (direct) te stoppen. Ook de andere kinderen, worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid bij het voorkomen en tegengaan van pesten.

3.3.2 Respect voor jezelf en het eigen lichaam

De gastouder leert de kinderen respectvol om te gaan met hun eigen lichaam en gevoelens, maar ook met die van anderen.

Wanneer de gastouder een kind helpt bij het verschonen of een wond(je) behandelt zal er tegen het kind gesproken worden en uitgelegd worden wat zij doen. De gastouder let hierbij altijd op de reactie van het kind.

Ook een knuffel of een aai over de bol zal het ene kind prettig vinden, terwijl een ander kind niet fysiek aangeraakt wil worden. De gastouder let op de signalen van het kind. Vanzelfsprekend zal een jonger kind vaker een knuffel willen of op schoot zitten, dan een ouder kind.

Kinderen leren duidelijke omgangsregels, zoals: geen dwang, pijn of gevaar. Ook leert de gastouder de kinderen dat zij bij vragen of problemen hun hulp kunnen en mogen invoeren.

Seksualiteit is een beladen onderwerp, waarover niet zo makkelijk wordt gepraat. Overleg en samenspraak tussen de gastouder en ouders op dit gebied is belangrijk. Door een positief klimaat te scheppen waarin seksuele ontwikkeling en de emotionele ontwikkeling een natuurlijke plek inneemt groeit het zelfvertrouwen, de mondigheid en weerbaarheid van kinderen. De manier waarop de gastouder hiermee omgaat is afhankelijk van de leeftijd van de betrokken kinderen en wat leeftijdsadequaat is. De gastouder staat open voor de vragen die de kinderen stellen, maar gaan niet verder dan waar zij zich prettig bij voelt.

3.3.3. Respect voor de leefomgeving en materiële zaken

Binnen 't Kasteel gaan wij met zorg om met onze leefomgeving en de aanwezige materialen. Ook heeft de gastouder een voorbeeldfunctie als het gaat om de zorg voor de omgeving en de aanwezig materialen.

Kinderen leren we met respect om te gaan met de omgeving en de materialen. Door het juiste gedrag voor te doen, hen aan te spreken en het gesprek met hen aangaan over hun gedrag leren we kinderen dat zij verantwoordelijkheid dragen voor het gedrag. Wanneer kinderen ergens meegespeeld hebben, vinden we het belangrijk dat kinderen zorgdragen van het opruimen van het speelgoed.

Een belangrijke regel is dat er niet wordt gegooid met materialen. Kapotte materialen worden verwijderd om te worden gerepareerd of eventueel vervangen.

Je kunt kinderen hier bewust van maken door hen vaker te betrekken in het helpen met opruimen. Een voorbeeld kan zijn: sorteren van spelletjes, opruimen van het speelgoed, helpen schoonmaken en tafel dekken.

.

4. HET SCHEPPEN VAN ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VOOR KINDEREN

Voor de kinderen is het van belang dat ze weten dat ze op de gastouder kunnen rekenen. Dit doet de gastouder door empathisch te reageren: dat wil zeggen dat zij warm reageert, het kind veilig laten voelen en zichzelf blijft. De gastouder laat de kinderen los om de wereld te ontdekken, biedt ze activiteiten buiten hun normale interessepatroon of buiten de standaard activiteiten. Wees echter wel op de achtergrond aanwezig zodat de kinderen jouw aanwezigheid letterlijk en figuurlijk voelen. Mocht er om de een of andere reden een situatie ontstaan waarin de kinderen zich (pedagogisch) onveilig voelen (bijvoorbeeld: ruzie of een activiteit spannend vinden) dan is de gastouder er voor het kind om het emotioneel te ondersteunen.

Belangrijk is het dat de gastouder(s) de kinderen begeleiden, ondersteunen en stimuleren binnen de ontwikkelingsgebieden. 't Kasteel heeft elf doelstellingen geformuleerd welke duidelijke raakvlakken hebben met de zes interactievaardigheden die nodig zijn bij en voor een goede ontwikkeling van het kind.

De zes interactievaardigheden zijn:

1. Het bieden van sensitieve responsiviteit ofwel emotionele ondersteuning
2. Kinderen informeren en uitleggen
3. Het stimuleren van de ontwikkeling
4. Het begeleiden van interacties op de groep
5. Het geven van leiding en het bieden van structuur
6. Respecteren van de autonomie.

't Kasteel beschrijft in dit hoofdstuk de zes bovengenoemde interactievaardigheden en plaatst daarbij de door 't Kasteel geformuleerde doelstellingen. Deze worden onderbouwd en er wordt een praktijkvoorbeeld gegeven.

4.1 Het bieden van sensitieve responsiviteit ofwel emotionele ondersteuning.

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstellingen:

1. Aandacht voor ieder kind.

Alle kinderen, krijgen individuele aandacht, op zo'n manier dat dit niet ten koste gaat van de andere kinderen

2. Rust.

Het kind kan zich naar behoefte even terugtrekken wanneer het bij de gastouder is. Er wordt gezorgd voor rustige momenten, en ook voor een rustige plek op de locatie.

3. Huiselijke sfeer.

De huiselijke sfeer schept een veilige en aantrekkelijke omgeving voor het kind. Er is ruimte voor de verhalen van de kinderen. De uitstraling van de ruimte, de materialen en de gastouder geeft het kind de kans zich geborgen te voelen.

4. Veiligheid.

De omgeving en de gastouder bieden de kinderen genoeg (fysieke) uitdagingen, maar ook voldoende garanties, zodat kinderen zich veilig voelen, om (begeleid) op ontdekking uit te kunnen gaan.

Een praktijkvoorbeeld:

Wanneer Freek door zijn vader wordt gebracht, oogt hij verdrietig. De gastouder vraagt Freek waarom hij verdrietig is. Freek vertelt dat hij voor het huis op zijn knie gevallen is en dat deze nog steeds veel pijn doet, waarop hij begint te huilen. De gastouder slaat troostend een arm om Freek en vraagt of hij een koude doek op zijn knie wil en of hij bij haar komt zitten, wanneer zij een boekje voorleest.

De gastouder ziet het kind, biedt een luisterend oor aan, troost hem, stelt hem gerust en helpt hem op weg.

4.2 Kinderen informeren en uitleg geven

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstelling:

5. Groepsmomenten

Het geeft de mogelijkheid tot het informeren van de kinderen over belangrijkere onderwerpen of wordt er uitleg gegeven aan de kinderen over nieuwe situaties of afspraken. Onderwerpen waarover kinderen geïnformeerd worden zijn ; vertrek van een (ouder) kind of uitleg over een allergie van iemand waar rekening mee gehouden moet worden of hoe om te gaan met de aanwezige poes of hond.

Echte groepsmomenten zijn samen spelen, samen spelletjes spelen en samen naar buiten gaan.

Nog meer voorbeelden van groepsmomenten zijn:

- De verjaardag van het kind vieren;
- Gezamenlijk eten;
- Gezamenlijk de eettafel opruimen;

Een praktijkvoorbeeld

Het is sinds een lange tijd weer zonnig en warm. De gastouder informeert de kinderen over het belang van zonnebescherming. Hierbij geeft zij aan, dat ieder kind wordt ingesmeerd met zonnebrandcrème, dat er extra drinken is en dat zij in de middag langer binnen zullen blijven (of langer in de schaduw blijven) tijdens de warmste uren van de dag, zodat de kinderen uit de zon zijn en de verkoeling kunnen opzoeken.

De gastouder praat met de kinderen op hun begripsniveau en legt de kinderen uit wat ze van plan is, en waarom, wat ze van de kinderen verwacht, voordat ze handelt.

4.3 Het stimuleren van de ontwikkeling

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstelling:

6. Ruimte voor fantasie, creativiteit en onderzoek is

De kinderwereld zit vol mogelijkheden, nieuwe ontdekkingen en spel. We stimuleren en ondersteunen het kind om op ontdekkingstocht te gaan.

De kindertijd is een tijd van verwondering, bij het spelen gebruikt het kind zijn verbeeldingskracht. Spelen is voor het kind werken, het is zijn manier om de wereld te onderzoeken en er over te leren. Het spel is de basis van zijn toekomstige welzijn en het fundament van zijn intellectuele, sociale en fysieke ontwikkeling. Instinctief weet het kind wat hij nodig heeft voor zijn ontwikkeling en al spelend pakt hij dat met veel enthousiasme op.

Speelgoed en of spelen levert een belangrijke bijdrage aan het kind-zijn. Al het spel van een kind maakt deel uit van een leerproces. Jonge kinderen hebben voor hun spel, waarbij fantasiespel een grote rol speelt, een natuurlijke neiging naar 'open' speelgoed, waar de verbeeldingskracht nog mee aan het werk kan. Hierdoor wordt het kind gestimuleerd om zijn eigen fantasie en creativiteit te gebruiken en deze verder te ontwikkelen. Denk hierbij aan kleden, lappen, poppen zonder duidelijke kenmerken, planken, kisten, blokken enz. Veel van dit speelgoed is gemaakt van natuurlijke materialen, wat meestal veel bevredigender is dan metalen of plastic speelgoed. De meeste van deze producten voelen warm aan en daarbij stimuleren de geur, het gewicht en het geluid van deze materialen de zintuiglijke ontwikkeling van het kind.

Buiten spelen vormt een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van ieder kind. Door buiten te spelen ervaart het kind de buitenwereld en komt het in contact met de seizoenen. Ze vinden het vaak niet erg om in de regen buiten te spelen, omdat ze de 'wereld' om zich heen willen voelen en beleven.

Kinderen kunnen veel plezier hebben van het samen buiten spelen. Voor het buitenspelen beschikken de gastouders over diverse materialen en in de zomer kan ook een zwembadje beschikbaar zijn.

Een praktijkvoorbeeld

De gastouder stimuleert Merel op een speelse wijze, haar fijne motoriek te oefenen door een kralenketting te rijgen. Merel vindt vooral creatief bezig zijn erg leuk. Spelenderwijs en onbewust oefent Merel haar fijne motoriek en oefent zij direct haar concentratie.

De gastouder draagt met het activiteiten aanbod bij aan diverse ontwikkelingsgebieden en vaardigheden van de kinderen.

4.4 Het begeleiden van interacties in en op de groep

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstelling:

7. Open houding van de groep

't Kasteel streeft naar een open houding van de groep, waarin alle kinderen zich prettig voelen. We bieden activiteiten aan om het groepsproces te bevorderen. Denk hierbij aan groepsspelletjes of met elkaar iets bouwen of knutselen. 't Kasteel vindt het belangrijk om het kind te leren initiatief te nemen en verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen gedrag en dat van de hele groep.

4.4.1. Coöperatief spel

Wat essentieel is voor de sociale ontwikkeling is dat er een proces van samenwerking op gang wordt gebracht, dit gebeurt bij zowel het vrije spel (spel waarbij de kinderen zelf hun spel bepalen) als bij wedstrijd spelletjes.

Het kan tot het zevende jaar of zelfs langer duren, voordat een kind in staat is om tegen zijn verlies te kunnen. Tot die tijd is het beter om coöperatieve spelletjes met ze te ondernemen, waardoor het accent bij het spelen met andere kinderen meer ligt op het plezier in plaats van op het winnen of verliezen.

Een praktijkvoorbeeld

Marie en Saar zitten op een paar kussens te lezen. Noah en Mees willen ook graag met de kussens spelen en trekken de kussens onder Marie en Saar hun billen weg. Er ontstaat onenigheid. De gastouder geeft ze de ruimte om het conflict samen op te lossen en grijpt in, wanneer de situatie daarom vraagt.

De gastouder heeft "voelsprietten" voor wat er speelt in de groep en begeleidt kinderen, indien nodig, bij diverse interactiemomenten.

4.5 Het geven van leiding en het bieden van structuur

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstellingen:

8. Vertrouwde begeleiding

De gastouder is er alle dagen, dat het kind gebruik maakt van de gastouderopvang. De kinderen voelen zich vrij met de gastouder, die zich empathisch weet op te stellen en richt op wat er bij de kinderen leeft. Door de vaste gastouder en zoveel mogelijk dezelfde vervangende gastouder probeert 't Kasteel op deze wijze veel structuur te bieden aan de kinderen tijdens de opvang.

9. Naar eigen inzicht vrije tijd invullen.

In de vrije tijd van het kind staat spelen centraal. Hierbij wordt gezocht naar een evenwicht tussen vrij spel (naar eigen keuze en zonder sturing door een volwassene), en georganiseerde activiteiten (door een volwassene georganiseerd en begeleid). Het kind mag zelf kiezen hoe het zijn vrije tijd wil besteden.

Een praktijkvoorbeeld

Bij binnenkomst gooit Timo van drie jaar zijn jas in de gang neer. Hij gaat direct de ruimte in en begint te spelen met de blokken. De gastouder toont begrip voor Timo zijn behoefte aan spelen, maar vraagt hem vriendelijk (doch dringend) of hij zijn jas wil ophangen. Bij binnenkomst worden alle jassen opgehangen aan de kinderkapstok. De gastouder vertelt hem dat hij nadat hij zijn jas heeft opgehangen hij met de blokken kan gaan spelen en dat er misschien ook andere kinderen met hem mee willen spelen. Het aanbieden van een dagritme en het hebben van groepsregels, dragen bij aan houvast en structuur gedurende de opvang.

De gastouder heeft oog voor het ritme van de groep, en zorgt voor duidelijkheid.

4.6 Respecteren van de autonomie

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstellingen:

10. Respect.

Het kind wordt door alle kinderen gerespecteerd om wie het is en om hoe het kind is. Ook tonen kinderen en gastouder respect voor elkaar, de omgeving en materiële kasteel(opvang)zaken.

Het is van belang dat ieder kind zichzelf kan zijn en ook in de gastouderopvang wordt gewaardeerd om wie het is. Ons streven is ieder kind tot zijn recht te laten komen, en individueel te ondersteunen en begeleiden in zijn ontwikkeling. Er is aandacht voor het individuele kind.

11. Zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

We begeleiden het kind in de geleidelijke ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Bij elk stap naar meer zelfredzaamheid biedt de gastouder, daar waar nodig, begeleiding aan en worden de afspraken rondom zelfstandigheid vastgelegd, zodat het kind en de ouders met een gerust hart aan deze nieuwe stap kunnen beginnen.

Een praktijkvoorbeeld

Janneke, 9 jaar, staat bij het verzamelpunt op school en vraagt de gastouder continue of ze al gaan. De gastouder vraagt Janneke wat er aan de hand is. Janneke vertelt dat zij het wachten op de anderen niet leuk vindt en ze graag nog even bij het speeltoestel wil spelen. De gastouder kan zich vinden in Janneke en maakt dit bespreekbaar met ouders. Ouders geven hier toestemming voor. Janneke mag voortaan, na melding bij de gastouder, zelfstandig spelen bij het speeltoestel. Wanneer alle kinderen uit school verzameld zijn, loopt de gastouder via het speeltoestel naar huis toe (met Janneke).

De gastouder begeleidt, stimuleert en motiveert het kind in haar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

BIJLAGE – Richtlijnen voor de gastouderopvang

't Kasteel hanteert onderstaand **leeftijdsbeleid**, waarbij het aantal kinderen dat tegelijk mag worden opgevangen, afhankelijk is van de leeftijd van de op te vangen kinderen. De eigen kinderen van de gastouder tot tien jaar tellen mee als zij aanwezig zijn tijdens de opvang. Vriendjes tot tien jaar, die tijdens de opvang aanwezig zijn, tellen ook mee:.

Het maximum aantal kinderen dat tegelijk aanwezig mag zijn:

- Zes kinderen in de leeftijd van nul tot dertien jaar, inclusief eigen kinderen tot tien jaar;
- Vijf kinderen, wanneer deze allen jonger zijn dan vier jaar, inclusief eigen kinderen tot vier jaar;
- Vier kinderen van nul en een jaar oud, waarvan maximaal twee van nul jaar, inclusief eigen kinderen van deze leeftijd.

't Kasteel heeft onderstaande uitgangspunten geformuleerd met betrekking tot de **huisvesting** waarin de gastouderopvang plaatsvindt. Een gastouder kan op het eigen adres kinderen opvangen of op het adres van één van de ouders. Als de opvang op het adres van één van der ouders plaatsvindt, kunnen daar ook kinderen van andere ouders worden opgevangen. Een gastouder kan op meerdere locaties opvang verzorgen. De gastouder kan niet op hetzelfde adres wonen als de ouder, bijvoorbeeld als au pair. Als de opvang plaatsvindt op het adres van de gastouder, kunnen op dat adres geen andere gastouders worden geregistreerd. Als de opvang plaatsvindt op het adres van de ouders kan dat wel. Er zijn dan op dezelfde locatie meerdere voorzieningen voor gastouderopvang die afzonderlijk in het LRK zijn opgenomen. Voorwaarde is dat de gastouders niet tegelijkertijd actief zijn op dit adres. Zij kunnen wel opvang verzorgen op verschillende dagen of tijden.

- Het huis waarin de verzorging en begeleiding van de kinderen plaatsvindt, is zodanig ingericht dat er voldoende ruimte is voor eten, binnen- en buitenspelen en rusten. Deze ruimtes zijn afgestemd op het aantal en de leeftijd van de op te vangen kinderen;
- Er is een aparte slaapruiimte voor kinderen jonger dan 1,5 jaar. Ieder kind moet een eigen bedje hebben, waar het in kan slapen;
- De ruimtes, zowel binnen als buiten, waarin de kinderen verblijven zijn hygiënisch en veilig;
- Uitgezonderd noodgevallen laat de gastouder de zorg van de aan haar/hem toevertrouwde kinderen niet over aan een derde;
- Bij opvang van vier of meer kinderen is een achterwacht beschikbaar. Deze achterwacht is telefonisch bereikbaar tijdens opvanguren en kan bij calamiteiten binnen vijftien minuten aanwezig zijn;
- In het huis waarin de opvang plaatsvindt is een protocol Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag (Meldcode, februari 2024) aanwezig. De gastouder is op de hoogte van de inhoud en handelt hiernaar;
- In het huis waarin de opvang plaatsvindt is een ongevallenregistratie formulier aanwezig. De gastouder is verplicht om ongevallen te registreren;
- De gastouder vervoert de kinderen niet per auto, tenzij de vraagouder daar toestemming voor heeft verleend;
- De gastouder zal huisdieren slechts bij de kinderen toelaten indien deze vertrouwd zijn met de kinderen;
- De gastouder is in het bezit van de gegevens van het kind, zoals de naam van de huisarts en eventuele medische indicaties, zoals allergieën en dergelijke;
- Het huis waarin de opvang plaatsvindt, is altijd volledig rookvrij;
- Het huis waarin de opvang plaatsvindt, is voorzien van voldoende goed functionerende rookmelders;
- De gastouder is op de hoogte van het adres en telefoonnummer(s) waarop de vraagouder(s) te bereiken zijn;
- Jaarlijkse zal in het huis, waarin de opvang plaatsvindt een risico inventarisatie worden uitgevoerd. De risico inventarisatie behandelt veiligheidsrisico's en gezondheidsrisico's;
- Indien de opvang plaatsvindt bij de vraagouders, moet de gastouder (in overleg) desgewenst aanpassingen kunnen vragen in de inrichting of aanwezigheid van speelgoed.

BIJLAGE – Verduidelijking Antroposofie als inspiratiebron

Inleiding Antroposofie

De antroposofie is aan het begin van de 20e eeuw door Rudolf Steiner (natuurkundige en filosoof) ontwikkeld en sindsdien door vele anderen uitgebouwd.

Het woord antroposofie is afgeleid van het Griekse anthropos (mens) en sophia (wijsheid). Antroposofie betekent: de wijsheid over de mens.

Naast tal van verschillende vakgebieden waarin de ideeën van de antroposofie vorm gekregen hebben, is er ook een pedagogische visie ontstaan. Binnen deze pedagogische visie staat de ontwikkeling van het kind op het gebied van het denken, het voelen en het willen als geheel centraal.

Vanuit deze visie wordt tijdens de opvoeding gestreefd naar een zo breed mogelijke ontwikkeling van menselijke vermogens. Hierbij kan gedacht worden aan het verwerven van kennis, de ontwikkeling van gevoel voor het sociale en het kunstzinnige en het verkrijgen van ambachtelijke en technische vaardigheden. Op deze manier wordt er, volgens de antroposofie, een stevige basis gelegd voor het latere leven en voor het functioneren in de maatschappij.

De antroposofie gaat ervan uit dat ieder kind uniek is en dat ieder leven zijn eigen bedoeling heeft. Daarnaast stelt zij dat een kind een innerlijke drang voelt om dit doel na te streven. Het is de taak van de opvoeder om het kind daarin te begeleiden en al diegene betrokken bij de opvoeding, waaronder 't Kasteel. (zie ook visie van 't Kasteel pedagogisch beleid)

Onze pedagogische visie is geïnspireerd op de antroposofische pedagogie. Deze inspiratie komt tot uiting in het stimuleren van het gebruik van natuurlijke materialen, de inrichting en de sfeer van de locaties passend bij de leeftijdsfase van het kind. En komt tot uiting in (een deel van) de activiteiten die wij voor de kinderen organiseren/aanbieden. Wij behandelen ieder kind met respect en laten het in zijn waarde.

Nabootsing

De eerste zeven jaar is de (volwassen) verzorger een voorbeeld voor kinderen. Kinderen zijn in deze periode het meest afhankelijk van verzorging, liefde en warmte. Jonge kinderen zijn erg open en nemen veel waar uit de omgeving. Nabootsing is een belangrijk hulpmiddel voor groei en ontwikkeling van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Iedereen kent het nabootsend spel van kinderen. De gastouder heeft een belangrijke voorbeeldfunctie. Als kinderen worden betrokken bij bijvoorbeeld huishoudelijke taken, zal het kind mee willen doen. Het is hierbij belangrijk dat de pedagogisch medewerk zich verplaatst in het niveau van het kind, zodat hij het karweitje op zijn eigen manier kan doen en wordt voorkomen dat hij iets, in onze ogen, niet 'goed' doet.

Het nabootsende en fantasievolle spel verandert, vanaf het zevende levensjaar. Vanaf het zevende levensjaar gaan kinderen steeds meer leren met behulp van het denken. De gevoelswereld wordt steeds meer op het sociale gericht. Rond het negende jaar zien we een duidelijke scheiding in het persoonlijke contact.

De voorbeeldfunctie blijft ook dan belangrijk. Kinderen confronteren de gastouder met haar/zijn eigen gedrag: "jij doet het ook niet! Jij praat ook met je mond vol, rent binnen" – alles waarvan we zeggen dat de kinderen het niet mogen en we als gastouder doen, wordt terug gekoppeld. Hierbij geldt voor de gastouder dat zij moet doen, wat hij/zij zegt te gaan doen. Als de gastouder zegt: "ik kom zo", of "we gaan dit doen (of dat doen)", de gastouder dit ook moet doen, moet waarmaken. Wanneer een gastouder dit nalaat, verliest zij de geloofwaardigheid van kinderen.

Zeggen wat je doet en doen wat je zegt!

Natuurlijke materialen - speelgoed

- duurzame kwaliteitsmaterialen, passend bij de leeftijdsgroep;
- onaf speelgoed waar kinderen voor langere tijd plezier aan beleven, zoals lappen, houten blokken, planken en kisten. Onaf speelgoed geeft het kind de mogelijkheid om zijn fantasie eindig te gebruiken;
- poppen zonder duidelijke (gelaat)kenmerken;

- constructie speelgoed, zoals blokken, Playmobile, Lego en Kapla;
- geen gewelddadig (computer) speelgoed;

Inrichting en sfeer

- (sprekende, warme) kleuren, die voor omhulling zorgen;
- natuurlijke materialen, zoals hout;
- (moes)tuin buiten en planten binnen;
- seizoenstafel en seizoensgebonden materialen aanbrengen zoals bijvoorbeeld een kerstboom of herfsttakken.

De feesten

De volgende feesten kunnen worden gevierd:

- Kasteelverjaardag
- Michaëlsfeest
- 3 Oktober
- Sint Maarten
- Halloween⁴
- Sinterklaas
- Advent/Kerst
- Drie Koningen
- Carnaval (het thema en aankleding / verkleedstijl moet passend zijn bij de doelgroep)
- (Palm)Pasen
- Modderdag
- Sint Jan
- Suikerfeest

Overige

Wanneer jij vindt dat jouw activiteit en/of materiaal en/of speelgoed en/of de sfeer past binnen het pedagogisch beleid en jij kunt het op die manier verantwoorden (naar de kinderen en ouders), dan is het goed. Bij twijfel kun je altijd overleggen.

Daarnaast worden er door Kinderopvang 't Kasteel, diverse workshops georganiseerd, welke vooral dienen als handvaten en inspiratiebron ter invulling van activiteiten/feesten/materiaal en inrichting.

BIJLAGE – Huiselijke sfeer

't Kasteel wil een huiselijke sfeer creëren, door, bijvoorbeeld:

- De verjaardag van het kind vieren;
- Boodschappen doen;
- Tuinieren;
- Afwassen;
- Vriendjes en/of vriendinnetjes uitnodigen;
- Gezamenlijk eten;
- De eettafel opruimen;
- Eten bereiden (iets koken, bakken, en soms snijden);
- Seizoensgebonden materiaal aanbrengen zoals een kerstboom, herfst- of paastakken;
- De seizoentafel inrichten;
- Gezamenlijk feesten vieren;
- Speelgoed en materialen opruimen;
- Afscheid nemen;
- Actualiteiten bespreken;
- Sport en spel.

Dit zijn voorbeelden van momenten dat wij met de kinderen werken aan het gevoel van saamhorigheid en het met elkaar gezellig te willen maken.

BIJLAGE – Uitgangspunten wennen

't Kasteel heeft onderstaande uitgangspunten geformuleerd met betrekking tot het wennen van nieuwe kinderen:

- We benaderen nieuwe kinderen als individu (niet als broertje of zusje van);

We vinden de omgang met ouders van nieuwe kinderen belangrijk, een intakegesprek is verplicht, ook voor gezinnen die al bekend zijn met de gastouder.

Voor kinderen met extra zorgbehoeften hanteren we een uitgebreidere intakeprocedure.

De wenperiode bestaat uit een aantal onderdelen:

- De gastouder neemt ongeveer veertien dagen voordat de plaatsing van het nieuwe kind ingaat, contact op met de ouders om een afspraak te maken. Er zal een afspraak worden gemaakt voor één of meerdere wenmomenten, op de weekdag dat het nieuwe kind ook is geplaatst. Voordat de plaatsing ingaat zal er een afspraak voor het intakegesprek worden gemaakt;
- Het eerste wenmoment duurt maximaal twee uur;
- Afhankelijk van de leeftijd van het kind, kan er sprake zijn van meerdere wenmomenten;
- De ouder mag als dat in het belang van het kind is, tijdens het eerste wenmoment aanwezig blijven;
- De gastouder voert met beide of één van de ouders het intakegesprek. Doel van dit gesprek is om praktische gegevens te verkrijgen over het kind, zoals slaapgewoonten, eet- en drinkbehoeftes, allergieën en noodtelefoonnummers. Maar ook om bijzonderheden over het kind te weet te komen;
- Gedurende de wenperiode (de wenmomenten en de eerste periode van plaatsing) zal de gastouder het kind extra in de gaten houden, zodat het kind zich snel 'thuis' voelt bij de gastouder. Extra aandacht kan zijn door het kind wat vaker op schoot te nemen, of te activeren om (met andere kinderen) te spelen of voor te lezen;
- Als het kind na de wenperiode en de eerste periode daarna niet gewend is bij de gastouder, dan zal met de vraagouders besproken worden of deze gastouder/gastouderopvang de juiste soort opvang is voor het betreffende kind. Of waar het kind behoefte aan heeft, om zich meer thuis te gaan voelen.

Voor kinderen met extra zorgbehoefte hanteren we een uitgebreidere intakeprocedure, waarbij ook de zorgcoördinator betrokken kan worden en waar het protocol voor informatie-uitwisseling ook aan de orde zal komen.

BIJLAGE – Lichamelijke ontwikkeling

Over de lichamelijke ontwikkeling is heel veel informatie na te lezen. In deze bijlage ligt de focus op de gemiddelde mijlpalen. Ieder kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Het kan zijn dat sommige kinderen zich eerder bepaalde vaardigheden eigen maken of later. Of dat het kind zich op een ander ontwikkelgebied ontwikkelt. Het is belangrijk om in de gaten te houden dat de ontwikkeling van het kind niet stagneert.

Grove motoriek

Bij het aanbieden van sportieve activiteiten dien je met een aantal zaken rekening te houden:

- verschil in ontwikkelingsfase
- verschil in interesse
- verschil in niveau

Het is belangrijk om diversiteit aan te bieden in d lichamelijke, beweeg en sportieve activiteiten. Speel niet altijd een wedstrijd: een gezamenlijke opdracht kan ook een uitdaging zijn en maakt voor kinderen die bijvoorbeeld moeite hebben met verliezen de drempel om mee te doen lager.

Baby's (0-18 maanden)

Een baby is nog sterk afhankelijk van volwassenen. Een jong kind heeft behoefte aan vertrouwde mensen en veel structuur. Baby's hebben behoefte aan een directe behoeftebevrediging.

De ontwikkeling van de grove motoriek gaat heel snel bij het jonge kind, denk aan vastpakken, (om)rollen, zitten, kruipen, staan en lopen.

De dreumes (18-30 maanden)

In de leeftijdsfase wordt de 'ik' ontdekt, en is er een grote wil tot zelf doen en zelf ontdekken. Doordat in deze fase wat zij willen en wat zij kunnen ver uiteenlopen kan een dreumes in deze fase vaak heftige gevoelens laten zien. Tegelijkertijd willen kinderen in deze leeftijd heel graag meehelpen en leren ze door nabootsing

De peuter (30-48 maanden)

Kinderen in deze fase leren zichzelf aankleden en kunnen steeds beter rennen. Ook leren ze fietsen (op een driewieler) en ballen vangen. Peuters leren ook in deze fase samen te spelen.

De 4-6-jarigen zijn in sport op zoek naar structuur en zekerheid. Spelregels doen er niet toe en zijn erg lastig. Het gaat meer om het gezellig samen bezig zijn en het bewegen. Ook winnen en verliezen doet er op deze leeftijd weinig toe. Het is voor deze leeftijd leuk om gezamenlijke spelletjes te doen waarbij er geen absolute winnaar is. Spelletjes die leuk zijn voor deze leeftijdsgroep zijn: tikkertje, stand-in-de-mand, overschoppen met de bal.

De 6-9-jarigen zijn sterk op elkaar gericht in sport en hebben een fanatieke en competitieve instelling. Regels zijn regels en die vormen het uitgangspunt in de sport. Spelletjes waarbij (in teams) tegen elkaar gestreden wordt zijn een goede uitdaging. Voorbeelden hiervan zijn trefbal, voetbal, kegelroof, tikspelletjes, en vele andere sporten. Wees je ook hierbij ervan bewust dat sommige kinderen moeite hebben met verliezen en het competitieve karakter van een sport lastig kunnen vinden.

De 9-13-jarigen kunnen echt interesse krijgen in sport en willen zichzelf dan graag verbeteren. Ze willen graag de tactieken achter een sport leren en kunnen zeer fanatiek zijn. Op deze leeftijd gaat het opvallen dat er kinderen zijn die echt interesse hebben in een sport (en goed zijn) en kinderen die het niet zo leuk vinden. Er kan ook echt fel worden gereageerd op een 'foute bal'. Het is belangrijk om dit fanatisme wat te temperen en uit te leggen dat andere kinderen ook mee mogen doen. Favoriete spellen zijn: iemand is 'em, niemand is 'em en levend stratego.

Fijne motoriek

Creatieve activiteiten zijn bij uitstek geschikt om de fijne motoriek te oefenen en te verfijnen. Bij het aanbieden van creatieve activiteiten dien je met een aantal zaken rekening te houden:

- verschil in ontwikkelingsfase
- verschil in interesse
- verschil in niveau

- afwisseling van materialen
- Jaargetijde /bijzondere periodes

Het is belangrijk om diversiteit⁵ aan te bieden in de creatieve activiteiten. Knutsel niet altijd met papier maar gebruik ook eens klei, kralen of de aanwezige natuurlijke materialen. Door materialen te variëren worden verschillende motorische vaardigheden geoefend.

Een gezamenlijke (creatieve) opdracht kan ook een uitdaging zijn en maakt voor kinderen die bijvoorbeeld moeite hebben met fijne motoriek maar wel een grote fantasie hebben de drempel om mee te doen lager.

Baby's (0-18 maanden)

De ontwikkeling van de fijne motoriek volgt de ontwikkeling van de grove motoriek. De grove motoriek moet in orde zijn, voordat een kind zich verder kan ontwikkelen in de fijne motoriek. In deze leeftijdsfase leert het kind met een lepel te eten, blokjes te stapelen en bijvoorbeeld papier te scheuren.

De dreumes (18-30 maanden)

In deze leeftijdsfase wil het kind graag zelf doen, en leert het door na te bootsen: een rits open te maken, zelfstandig te eten en bladzijden van een boek om slaan.

De peuter (30-48 maanden)

Peuters houden ervan om uitgedaagd te worden en te leren. In deze fase kunnen ze ook langer geconcentreerd hun aandacht op een activiteit focussen, zoals puzzelen of grote kralen rijgen. In deze fase leren ze verticale lijnen te tekenen en knopen los maken.

De 4-6-jarigen zijn nog druk bezig hun vaardigheden te oefenen in de fijne motoriek. Probeer ze zo veel mogelijk alles zelf te laten doen. Kies activiteiten waar je als gastouder weinig hoeft te helpen. Vermijd zo veel mogelijk 'kant-en-klare' dingen als kleurplaten die alleen nog geknipt moeten worden, stimuleer zo veel mogelijk hun eigen fantasie. Het werken met de handen wordt als prettig ervaren, werk zo veel mogelijk met natuurlijke materialen die aansluiten bij de beleving van het kind. Binnen een activiteit kan er ook gevarieerd worden met uitdagingen. Zo kan de één de vorm uitprikken terwijl de ander al kan oefenen met een schaar.

De 6-9-jarigen hebben de basisvaardigheden van veel fijne motorische handelingen al onder de knie (knippen, prikken, lijmen en haken). Zij kunnen activiteiten aan met een hogere ingewikkeldheidsgraad., die ook langer kunnen duren en haken.

De 9-13-jarigen kunnen echt interesse krijgen in ingewikkelde technieken en kunnen ook met scherpe materialen werken (prikviltten, lino'snede). Biedt juist activiteiten aan met een uitdaging en/of onbekende instrumenten. Het leren hanteren van nieuwe technieken komt het zelfvertrouwen ten goede. Deels willen zij hun eigen fantasie uitvoeren, maar ook een groter project waar ze moeten samenwerken kan tot de verbeelding spreken.

⁵ De diversiteit kan ook worden gezocht in het aanbieden van spelletjes, taalspellen, drama, dans- en zangactiviteiten.

BIJLAGE – Seksuele ontwikkeling

Kinderen hebben van nature interesse in zaken rondom seksualiteit. Voor de jonge kinderen is dit een abstract begrip, voor de oudere kinderen gaat het steeds meer vragen oproepen en vergroot de interesse zich. Daarnaast lijkt er sprake van een zogenaamde ‘ver seksualisering’ van de maatschappij. Op tv, in boeken, op reclameborden en op internet ziet men een toename van zaken rondom seks. Dit merken de kinderen ook op, ieder op hun eigen manier weliswaar. Zaken rondom seks zijn aan de orde in de maatschappij en dus op ‘t Kasteel.

Wanneer de kinderen vragen stellen over seksualiteit kunnen we er bijvoorbeeld door middel van een boek over het lichaam of een voorleesboek, samen over praten. Kinderen geven zelf goed aan wat ze wel of niet willen vertellen. Het is belangrijk zich te realiseren dat seksuele opvoeding sterk samenhangt met de normen en waarden uit eigen cultuur. De reactie op hoe kinderen met seksualiteit bezig zijn, wordt hierdoor beïnvloed.

De kinderen maken diverse seksuele ontwikkelingsfasen door, waar bepaald gedrag bij hoort. De normale seksuele ontwikkeling verloopt als volgt:

Rond de leeftijd van 3 jaar ontstaat het besef van het begrip jongen of meisje, en ontwikkelt zich het besef wie of wat ze zijn. Dit is de eerste stap in de seksuele ontwikkeling. In de kleuterleeftijd kunnen vragen ontstaan als: “is papa ook een jongen”, “is oma ook een meisje?”. Het besef dat je je hele leven een jongen of een meisje bent (in principe) begint langzaam in te dalen. Rond 6 jaar gaan de kinderen zich realiseren dat een meisje later een vrouw wordt en een jongen later een man, qua terminologie.

De 4-6-jarigen zijn op onderzoek uit naar hun lijf en naar dat van anderen. Doktertje spelen is heel normaal op deze leeftijd, evenals basale vormen van masturbatie (bijvoorbeeld door over een kussen te wrijven met het geslachtsdeel). Ondanks dat dit normaal gedrag is, is midden in de groep op de gastouderopvang niet de juiste plek om dit gedrag te vertonen. Anderen kunnen ervan schrikken of verstrikt raken in een spelletje waarvan ze zich niet realiseren wat er met hen gebeurt. Probeer dit soort spelletjes en gedrag in de gastouderopvang om te buigen zodat het spel anders wordt, maar zijn er soms ook momenten om juist met het kind het gesprek erover aan te gaan. In het uiterste geval kan er bijvoorbeeld gezegd worden: “doe dit nu maar even niet”.

Ouders kunnen schrikken van dit gedrag, net als de gastouder. Realiseer je dat dit volslagen onschuldig gedrag is en deze nieuwsgierigheid passend is in de normale ontwikkeling.

De 6-9-jarigen zijn in een seksueel latente fase, dat wil zeggen dat zij weinig interesse hebben in aan seks gerelateerde zaken. Omdat de kinderen druk bezig zijn met zich cognitief te ontwikkelen, verplaatst de seksuele ontwikkeling zich naar de achtergrond. Tevens verandert er op lichamelijk gebied niet veel aan de kinderen. Wel kunnen zij grenzen op zoeken op het gebied van praten over seksualiteit. Met andere woorden: lichamelijk gezien verkeren zij in een latente fase, maar cognitief gezien willen zij het concept seks begrijpen en zullen zij er vragen over stellen.

Door vragen te stellen over seks, of moppen te vertellen polsen, zij de reactie van volwassenen. Ze kunnen vragen stellen als: “ben jij verliefd?” Ga hierop in, als dat past bij jouw eigen grenzen. Antwoord niet op vragen die niet passen binnen jouw eigen grenzen of gevoelens. Benoem wel waarom je geen antwoord geeft.

Naast de drang naar kennis op gebied van seks, spelen ook de verschillen tussen jongens en meisjes een rol. Jongens spelen met jongens, meisjes met meisjes en er zal niet snel een gemengd spel ontstaan (uitzonderingen daargelaten). Verliefd zijn speelt ook een rol. Kinderen zijn vaak ‘op iemand’ en praten daar openlijk over, ook tegen diegene ‘waarop’ ze zijn. Pas vanaf 8 à 9 jaar gaat de geheime verliefdheid een rol spelen.

Voor de 6-9-jarigen speelt de gastouder vooral de rol van informatieverrichter, zowel over de ‘technische’ kant als over gevoelens en gedachten.

De 9-13-jarigen krijgen steeds meer belangstelling in seks, op een meer volwassen manier. Echter is het moment waarop deze belangstelling ontstaat erg verschillend. Het ene kind is er eerder “bij” dan het andere kind. Ook de normen en waarden die vanuit thuis meegegeven worden op het gebied van seksualiteit spelen een grote rol.

Vaak wordt er nog apart gespeeld, omdat er anders praatjes komen dat de kinderen verliefd zijn op elkaar. Tussen de kinderen kunnen soms lichamelijke spelletjes ontstaan. Dit hoort bij de ontdekking van het eigen lichaam en de seksualiteit. Het gevaar is echter dat kinderen schrikken of over hun eigen grens gaan. Blijf als gastouder benadrukken dat seks voor beide partijen prettig moet zijn en dat seksuele spelletjes niet passend zijn voor op ‘t Kasteel.

Denk ook aan de praktische kanten van de seksuele ontwikkeling: een meisje kan ongesteld worden op 't Kasteel. Wees hier sensitief voor en maak dit bespreekbaar.

Belangrijk voor de gastouder is om op de hoogte te zijn van de leeftijd adequate ontwikkeling versus niet leeftijd adequate ontwikkeling bij het kind.

BIJLAGE – Regels gastouders 't Kasteel

HUISREGELS GASTOUDEROPVANG 't KASTEEL

1. Als je wilt rennen ga je naar buiten, maar binnen wordt niet gerend!
2. Gillen en schreeuwen doe je ook buiten en niet binnen.
3. Binnen spelen we rustig met elkaar, waarbij we rekening houden met de ruimte en elkaar.
4. We gaan met respect met elkaar om, dat wil zeggen dat we elkaar niet pesten, slaan, schoppen of uitschelden, maar leuk met elkaar spelen.
5. Als je ergens meegespeeld hebt ruim je het speelgoed op voordat je iets anders pakt of naar huis toe gaat.
6. Als je naar de wc bent geweest was je je handen.
7. (Voor kinderen vanaf 8 jaar) Corvee hoort erbij. Na het eten helpen de oudere kinderen met het schoonmaken en afruimen van de tafel.

BIJLAGE – Het overbrengen van normen en waarden

Intermenselijke relaties en individualiteit

Er worden duidelijke afspraken gemaakt met de kinderen binnen welke grenzen zij zich kunnen uiten. Met een kind dat heel erg graag stoeit zullen andere afspraken worden gemaakt over het buitenspelen, dan met een kunstenaar die graag binnen aan het tekenen is.

Ook hebben sommige kinderen behoefte aan hun eigen afgebakende ruimte om – alleen - te spelen. De gastouder biedt zo'n kind zoveel mogelijk zijn eigen fysieke ruimte om te spelen en legt aan de andere kinderen uit dat zij deze ruimte dienen te respecteren. Andere kinderen hebben behoefte aan een aangepast niveau van sport en spel. Wij bieden zo'n kind zoveel mogelijk de aanpassingen die het nodig heeft en leggen de andere kinderen uit waarom deze aanpassingen nodig zijn en dat dit gerespecteerd moet worden.

Respect binnen een multiculturele samenleving

Multiculturaliteit kan worden vormgegeven op 't Kasteel middels thema's. "De wereld rond" is bijvoorbeeld een erg leuk vakantiethema. Denk aan gerechten maken uit andere landen, musea bezoeken waarin tentoonstellingen te zien zijn over andere landen of culturen, knutselactiviteiten met culturele diversiteit, enzovoorts.

Respect voor elkaar

Wanneer een kind zich niet aan deze regel houdt, dan wordt het kind apart genomen en aangesproken op zijn gedrag en wordt er uitleg gegeven zodat hij het snapt. Vaak zal het excuses moeten gaan maken aan een ander. Kinderen worden op deze wijze geattendeerd op gedrag dat niet acceptabel is en ze krijgen inzage in wat hun gedrag met een ander doet. Op deze manier leren de kinderen de gevolgen van hun gedrag inzien. Wij vinden het belangrijk dat het kind inzicht krijgt in zijn eigen sociale gedrag en de gevolgen van het gedrag op anderen.

Wanneer er besef en empathie ontstaat bij het kind, ontstaat er ook ruimte om excuses te maken aan de ander.

Respect voor de leefomgeving en materialen

Kinderen moeten leren met respect om te gaan met materialen. Door hen aan te spreken op hun gedrag omtrent materiaal leren zij daar verantwoordelijkheid voor te dragen. Wanneer kinderen ergens mee gespeeld hebben, vinden we het belangrijk dat kinderen zorg dragen van het opruimen van het speelgoed. Spreek de kinderen aan als zij dit na laten. Geef ze een stukje bewustwording mee en laat zien dat zij hier een mede-verantwoordelijkheid voor kunnen dragen, bijvoorbeeld door de poppen weer in hun bedjes te leggen en het keukentje weer helemaal netjes te maken. Zo willen we de kinderen leren eerbied te hebben voor de dingen waarmee ze spelen.

Bewustwording kan daarnaast worden meegegeven door de kinderen hen vaker te betrekken in het helpen met opruimen bijvoorbeeld: sorteren van spelletjes, opruimen van de ruimte en helpen schoonmaken.

Respect voor materialen betekent ook het materiaal netjes op de juiste plek wordt (terug)gelegd, in plaats van erover heen te stappen, er tegenaan te schoppen of ermee te gooien. Kapotte spullen worden gerepareerd of worden weggedaan, wanneer het niet meer gerepareerd kan worden.

Als een kind in het spel, per ongeluk iets kapot maakt of gaat is het belangrijk om naar het kind een rustige reactie te geven. Het kind kan schrikken dat het iets kapot heeft gemaakt en is wellicht bang voor de gevolgen hiervan. Door het kind rustig te benaderen en uit te leggen dat een bepaalde omgangswijze ten aanzien van materiaal niet passend is, wordt het kind begrip en respect getoond. Wanneer de gastouder ziet dat het kind op een onverantwoorde wijze met de materialen omgaat, is het belangrijk dat de gastouder het kind aanspreekt op het overschrijdende gedrag. Hierbij gaat het met name om materiaal bewust vernielen.